

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 32. Seipsos decipiunt multi, & valdè multi, qui sese plenè conversos
existimant, cùm non sint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

qua amandum vel odio habendum proponitur ab intellectu, prout experientia docet, & sapienter observat Card. de Lugo disp. 5. de poenit. sect. 2. n. 21. Hoc ipso proinde quod homo pleno & toto corde ferri intelligitur in Deum & peccatum, ut appetitativè super omnia diligendum, ista cordis plenitudo erga tam nobile objectum, propositum ut tale, arguit intensum, fortem, ac vehementem motum cordis erga tam nobile objectum. Cùm motu languido, remisso ac debili homo non intelligatur pleno & toto corde hic & nunc ferri in illud, ut hic & nunc super omnia amandum, tamquam summum & supremum bonum.

421 Quinta ratio est, quia ad hoc ut homo censeatur toto corde amare Deum, dolereque de peccato, appetitativè super omnia, debet toto corde esse taliter affectus, ut omnia potius amittere velit, atque efficaciter velit, quam Deum; & omnia potius mala admittere quam peccatum. Hoc autem non fit sine amoris & doloris vehementia, seu intensioe. Neque enim fit, si amor Dei sit longè remissior & languidior creaturæ. Si enim amor Dei sit longè remissior & languidior; amor creaturæ, uti longè intensior; ita longè fortior est amore Dei. Per illum ergo homo longè fortius amat creaturam, quam Deum. Quamdiu verò homo longè fortius amare intelligitur creaturam quam Deum, non intelligitur toto corde paratus ad amittendam potius creaturam, quam Deum. Quomodo enim toto corde paratus ad amittendum id quod secundum partem superiorem seu rationalem longè fortius, intensius ac vehementius amat, potius quam id quod debilius, remissius ac languidius amat? Quomodo toto corde paratus id deserere, cui fortius, & longè fortius adhæret, quam Deo, cui longè debilius adhæret? Quomodo amor longè debilior, languidior ac remissior intelligi potest habere in corde hominis prædominium ac prævalentiam supra amorem longè fortioerem, intensioerem ac vehementioerem? Posset quidem hoc intelligi, si amor creaturæ solum esset intensior amore Dei intensioe sensibili, sive secundum inferiorem ac sensitivam partem hominis. Verùm intelligi nequit, si longè intensior sit intensioe rationali, sive secundum superiorem ac rationalem hominis partem. Merito proinde Maldonatus, in præclaro tractatu suo de Sacramentis, opinionem solum requirerem dolorem de peccatis appetitativè super omnia, dicit esse veram; sed potest (inquit) habere fucum. Et Sotus loco citato: distinctio illa (ait) appetitativæ ab intensioe, nihil aliud habet quam nomina: nisi quod interim illa persuasio ingeratur hominibus securitas quedam & tepiditas. Quod valde emendandum est.

§. V.

Opinio, seu persuasio, assertioni contraria, non videtur hominibus utilis, sed noxia.

422 Dum enim docet nullâ intensioe opus esse, ingerit hominibus periculosam securitatem ac tepiditatem, ait Soto. Profecto (inquit) satis ex nobis & infirmitate nostrâ proni sumus ad fugiendam laborem & conatum, maxime voluntatis, & præcipue circa divina. Nam corpus quod corrumpitur aggravat animam. De verè tamen poenitentibus dictum est: regnum caloræ vim patitur, & violenti rapiunt illud. Violenti quædam opus est sibi ipsi illata, ut ad divina ferantur, maxime post defectionem peccati. Magno conatu & annisu virtutis, mihi crede, opus est (ait alibi) ut à fovea illa profundissima peccati ad Dei unioem, ab inferno inferiori ad summum calum, à longinqua regione ad domum paternam redeat, & assurgat...

Magna violentia inferenda est ipsi nature nostræ, ut vera agatur poenitentia. Nihil durius cervicibus indomitis, nihil amarum naturæ pro peccatum erectæ, quam veraciter se odisse, sibi displicere, & in anxietate Dei expectare misericordiam. Nihil infirmitati humane gravius, quam sese tristibus & gravibus curis dedere. Et tamen utrumque horum maxime ad poenitentiam necessarium est. Recogitandi sunt anni in amaritudine anime, attentissime dolendum est. Dole (inquit Propheta) & satage filia Sion quasi parturientis. Et quid nobis aliud veteris Ecclesiæ praxis ostendit?

Denique quid aliud hæc persuasio fit (ait rursum lect. 5. citatâ) quam ut in divinis rebus, & his que Deo offerenda sunt, putemus tepide, sine omni cura & animi intensioe satisfieri, contra illud: "Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Hierem. 48. "Quod sub typo animalium ab altero Propheta pulchre arguitur: "Maledictus (inquit) dolus, qui habens in grege suo mactalam, & votum faciens, immolat debile Dominum. "Malach. 1. Nonne huic maledictioni proximum est ita docere, quacumque debilitate offeratur Deo vel charitas, vel poenitentia, satis est? Quid est affectu tendere in Deum, ut summè dignum amari quod ipsi necessarium dicitur ad charitatem, nisi summo affectu, comparatione aliorum affectuum qui in nobis sunt, illum diligere? Vel quid proderit ita enim considerare, si tepide & remissius quam alia que amamus, illum amemus? Quod verò videtur faciliorem viam poenitentia aperire, parum juvat: aperunt dubiam & periculosam, nec consentientem doctrinæ Patrum, nec oraculis Prophetarum, nec spiritui Ecclesiæ.

Longè proinde sit à te hæc persuasio, ut existimes minimo negotio veram poenitentiam agi. Revera omnibus pietatis studiis, omnibus officiis & operibus virtutis, præcipue Christiana, & qualis à Deo exigitur, summopere necesse persanctoria quædam, vel remissa & languida, vel secundum speciem tantum executio. Quod malum quasi proprium novissimorum temporum & periculorum, Paulus notavit: "habentes (inquens) speciem pietatis; virtutem autem ejus abnegantes." At verò poenitentia multo magis pestis hæc perniciosa est, utinam non frequentissima! Cùm enim in vera poenitentia remedium omnium malorum totius vite sit, & infirmitatis humanæ unicuique præsidium (ad quod cui non est necessitas confugiendi?) si ea non veraciter, vel certe non ut oportet, agatur... & putemus nos veram, & sufficientem, esse poenitentiam, cum longè ab ea simus, nonne illud Evangelii nobis eveniet: sunt novissimacillius peiora prioribus? Cætera que addit, habes supra n. 3...

Relege & que ex ipso protulimus n. 4.

Attentâ etiam meditatione pendere ea que addidimus n. 5. Ea namque non satis perpenderunt plerique juniores Casuista.

CAPUT XXXII.

Seipso decipiunt multi, & valde multi, qui sese plene conversos existimant, cum non sint.

Veritas ista probatur 1°. ex dicendis cap. 35. 47) ubi poenitentiam veram ac plenam, qualem scilicet Deus exigit, saltem in magnis peccatoribus, post baptilmum lapsis, præsertim consuetudinis ac recidivis, raram esse, ex gravissimis Sanctorum, illustrumque Scriptorum testimonis ostendemus.

2°. probatur ex eo quod vera poenitentia juxta Tridentinum scil. 14. c. 4. non solum cessationem à peccato, & novæ vite propositionem & incarnationem, sed veteris etiam odium continet, illudque plenum, atque ex toto corde, uti probavimus,

- mus cap. 25. At verò multi, & valde multi, tam enim peccata confitentur, nec cessant à peccato, sed ad illud faciliè & citò redeunt; nec vitam novam incipiunt, sed pristinam continuant, nec veterem vitam, seu peccata sua toto ac pleno corde oderunt, ut satis offendunt, ex eo quòd tam citò & faciliè ad illa redeant.
- 429 3°. multi etiam, ac valde multi ex ipsis plenam, fortem & efficacem se emendandi voluntatem non habere probantur per ea quae dixi cap. 27. uti etiam per ea quae dicta sunt cap. 28. probantur non habere plenam peccati odium.
- 430 4°. sed & multis, ac valde multis, post multa & enormia peccata, deest plena voluntas pro illis convenienter satisfaciendi (quod tamen ad veram plenamque poenitentiam ex dictis cap. 21. & 29. atque ex dicendis de satisfactione prorsus est necessarium:) sunt enim tam delicati & molles, tam segnes & torpentes in cura salutis, ut nihil de solitis deliciis remittere velint, nihil de fastu, nihil laboriosum, nihil quod carnem vel spiritum crucifigat, subire velint, sed pauculas ad summum preces acceptare.
- 431 5°. multi, & valde multi ex dictis peccatoribus deficiunt ab orando ut oportet, pro obtinendo poenitentiae dono, nec accipiunt tempus ad formandam maturandamque poenitentiam suam, ex dicendis cap. 37. ordinariè necessarium, sed ad Confessionem propter vel impatientes, vel nonnisi superficialiter aut semiplene poenitentes, post momentaneum utique poenitentiae sensum.
- 432 6°. vera poenitentia, maximè post multa & enormia crimina, non est poenitentia verbalis, nec superficialis, nec otiosa, sed necessariò prorumpit in opera poenitentiae cap. 29. ex Apostolo descripta. Opera verò ista in paucis, & valde paucis eiusmodi peccatoribus reperiuntur.
- 433 7°. multi, & valde multi putant veram poenitentiam, etiam post multa & enormia crimina, adeò facilem esse, ut facillimè quovis momento, absque necessitate magnas & ferventes preces faciendi pro dono illius obtinendo, eam possint elicere, eamque reverà se eliciisse putent, quando in quadam formula (*actus contritionis* titulo praenotata) cum aliqua seu attentione, seu sensibilitate legerunt, & dixerunt: *Diligo te Deus meus super omne diligibile, hanc solum ob causam, quia tu es summa & immensa bonitas. Doleo, beati dolo, & eheu! poenitet me, quòd te unquam offenderim. Numquam, numquam in aeternum ad amplius fiet. Parce Domine, parce & miserere per unigenitum Filium tuum Jesum Christum Dominum nostrum. Amen.*
- 434 Itae quidem formulae (quibus describuntur actus contritionis, amoris Dei, caritatumque virtutum) laudabilissimae sunt utilissimaeque, respectivè ad piàs animas, in quibus cum habitat Spiritus sanctus, & frequentes divini amoris scintillas injiciat, non mirum, si amor ad amorosus illas voces & preces excitatus, vehementius in ipsis exardescat. Utiles sunt quoque peccatoribus, ut sciant quò tendere debeant, & quos affectus à Deo petere, atque in se excitare debeant, ut Deo reconciliantur.
- 435 Sed, ut bene observat Soto, aliud est dicere, ex toto corde amo, doleo, &c. aliud verè ex toto corde amare, dolere, &c. Sic multi, & valde multi dicunt, volo esse humilis, patiens, mitis, &c. sed primà occasione prodit se defectus fortis & plenae voluntatis, dum ad primam occasionem contumeliosè, vel aliquo modo pungentis verbuli statim praeterea illa voluntas ad imitar bullae in aquis tactae diffilit & evanescit; sique innotescit, quòd esse quidem humiles, sed sine respectu... esse patientes, sed sine contumeliis volunt, inquit Gregorius l. 7. Moral. c. 14. At verò qualis quisque
- apud se lateat, contumelia illata probat, ait idem S. Pontifex l. 1. Dialog. c. 5. Sed & experitur quilibet apud se, quam verè idem rursum Gregorius in Pastoral. p. 1. cap. 9. dicat, quòd saepe sibi de se mens ipsa mentitur; sique ut aliud in iuris (hoc est intimis cordis recessibus) inventio supprimit, & aliud tractantis animi superficies cogitationis ostendat. Et fingit se de bono opere amare, quòd non amat; de mandati autem gloria non amare, quòd amat. Nec prociat querenda hujusce rei probatio, quam experientia quotidiana probat. Experitur quilibet (ait Soto lect. 16.) apud se, quoties quis minus se amare putabat, oblata occasione deprehendit se multò magis amasse, suasque protestationes similes fuisse protestationibus peccatorum morientium, qui ubi jam Deo sistendos se vident, multis precibus & sponsonibus Judicem interpellant. Sed quales sint, passim exitus docet. Nam experientia compertum est istorum plerisque, ut periculum effugerint, continuò promissa obliviscit, & ad pristinam sese vitam revocare. Ita ut (pergit Soto) de dilectione Dei (& idem est de dolore peccati) merito Gregorius dicat non faciliè mentem sibi debere credere, sine operis attestatione.*
- Ideo (pergit laudatus Author) volumus de hac re admonere nostros, ut auferatur persuasio quaedam facilis, & (si cum venia dicere licet) levis. Dicat (inquit) voluntas, amo Deum pra omnibus bonis, & odio peccatum pra omnibus malis, & factum est utramque. Sed considerandum est, aliud esse amare, aliud dicere, amo. Ita potius actum significant, quam exercere. Hoc dicere non est amare. Dei amor, & de peccatis dolor in voluntate consistit, non in phantasia, vel cogitatione, vel precatuncula, vel lectione formulae, quae dicimus & significamus nos Deum amare, deque peccatis dolere. Lectio namque ista amoris & doloris signum, seu protestatio est, sed signum in dictis peccatoribus fallacissimum, & protestatio ut plurimum falsa, si sermo sit de amore & dolore ex toto corde, plenaeque voluntate, & sermo sit de peccatoribus, post multa & enormia crimina ad Dei amorem, deque peccatis dolorem sese jam primam accingentibus, qui magnam ferventium precum bonorumque operum instantiam non dum se idoneos praestiterunt, quos ad veram poenitentiam, sique amorem Deus per gratiam suam & misericordiam perducere dignetur. Nam, uti postea demonstrabimus, verissimè Petrus Soto lect. 17. docet, quòd volentem verè & integrè poenitere ante omnia divina bonitatis, ejusque gratiae inniti oportet, & per humilem instantemque orationem ante omnia gratiam poenitendi sibi à Deo postulet necesse est, collectis omnibus viribus interioribus, cogitationis scilicet, attentionis & affectionis; oportet considerare quales in peccato simus, & qualia seu quam gravia sunt peccata, & hoc ita consideremus, ut consideratio penetret voluntatis nostrae intima. His considerationibus affectus suos omni conatu oportet conformare, & non semel aut iterum, sed frequentissimè etiam cum conatu proficiendi hoc agendum. Denique post haec omnia diligenter suum hunc affectum poenitentiae peccator probet, an verus & integer sit, an non. Idque non aliter quam operis attestatione, &c.
- Unde ibidem addit, curandum esse Doctoribus, ut hanc periculosam persuasionem tollant... quae levissimum, imò ferè nullum putatur negotium esse verè poenitere. Cum tamen & maximum & arduum reputetur à Patribus, nec unius horula aus momenti.
- 8°. tot sunt in animis nostris recessus (ait pius Contenton) tot latebrae, tot saepissimè nebulae, tot offuscae tenebrae (maximè post saepius iterata crimina) ut seipsum peccator dignoscere non valet, in varios circa semetipsum labatur errores. Sapè

enim passionem sensibilem reputat animi dolorem. Sæpè actum intellectus, quo peccata improbat, accipit pro dolore voluntatis. Sæpè putat peccata sibi displicere, dum non displicent nisi effectus peccati, videlicet poena, infamia, conscientia remorsus, &c. Sæpè velicatem vel semiplenam & semilauciam voluntatem amplius non peccandi, accipit pro voluntate plena & sufficienti, initiumque conversionis pro plena atque integra conversione. Nec mirum, quia inter hanc & illam non satis discernere novit.

439 Et quamvis peccatores isti fortè sint Theologia periti, ideòque speculative & in communi possint ista discernere; non tamen practicè & in individuo in causa propria. In qua animales facti, valdè inepti sunt ad interiorem statum conscientia suæ secundum spiritum veritatis exactè diducendum. Telle namque Apostolo in *1. Cor. 2.* Telle etiam Gregorio *1. 20. Moral. c. 15.* hoc plerumque humanus animus habet proprium, quòd mox ut in culpam labitur, lux veritatis, quò habita negligitur, eò permittit iustus Iudex ut nec amissa requiratur. Telle denique experientia, amor proprius, quo sibi quisque blanditur, vehementer claudit ostium cordis, prout idem Gregorius ait homil. 4. in Ezech. Et taliter excæcat peccatorem, solum non intra semetipsum convertari, sed neglecto se, totum extra se effundi, ut ipsi frequenter ignota sit interna dispositio cordis sui, nec ipsius damna sentiat. Ut enim Bernardus dicit de conversi. ad Clericos *c. 4.* effusus animus interiora damna non sentit: quia nec intus est. Facile proinde fit, quòd animus taliter effusus, proprioque insuper amore excæcatus, in sua de se existimatione sic fallatur, ut se à peccatis recessisse putet, quibus adhuc in imo cordis adheret; seque debite ad Deum credat esse conversum, dum in ipso fortior adhuc est cupiditas quàm charitas; neque Deus, sed diabolus adhuc dominium habet in corde ipsius.

440 Quod & ipsi facile adverterent, nisi aded extra se effusi, proprioque amore, & affusis peccatorum tenebris excæcati forent. Adverterent (inquam) se media ad obtinendum veræ conversionis donum, juxta Scripturam & Traditionem necessaria non adhibuisse, nec eum in finem orasse, quomodò & quantum res tanta petenda est. Adverterent insuper, sibi valdè metuendum illud *v. 8.* de quo Bernardus ibidem *c. 27.* *Vae, qui ambulantes in carne, Deo placere non possunt, & placere velle presumunt.* Denique adverterent se ut plurimum adhuc procul esse ab illa dispositione, in qua erat Augustinus, dum (ut narrat lib. 8. Confess. cap. 8.) fremebat spiritu turbulentissime indignationis contra seipsum, quòd non iret in placitum & pactum cum Deo. Et (ut addit cap. 11.) excruciatatur, accusans semetipsum solito acerbis nimis... dicebam enim apud me intus (inquit) ecce modo fiat, modo fiat. Et cum verbo jam ibam in placitum. Jam penè faciebam, & non faciebam; nec relabebam tamen in pristina, sed de proximo stabam, & respirabam... Et paulo minus ibi eram, & paulo minus jam jamque adingebam, & tenebam; & non ibi eram, nec adingebam, nec tenebam; quia (ut explicat c. 8.) pervenire illuc, nihil aliud erat quàm velle ire, sed velle fortiter & integrè (in quò adhuc deficiebat) hastians mori, & vita vivere, plusque in me valebat desiderium inolitum, quàm melius insolitum. Nondum proinde totus conversus erat. Quia plenè, live ex toto nondum volebat.

441 Ad hæc si interiores oculos apertos, nec proprii amoris, peccatorumque suorum tenebris excæcatos haberent peccatores, qui Theologia sunt periti (maximè consuetudinarii & recidivi) facile

perpiccerent, se vehementer decipi, dum se debite conversos reputant, tamen longè adhuc distantes ab illa Augustini dispositione, in qua nondum debite seu plenè conversus erat; in qua utique aded desiderabat ire in placitum & pactum cum Deo, ipsique fideliter servire, ut non solum non relaberetur in pristina (prout ipsi faciunt) sed & ubertim fleret, fremeret, & valdè indignaretur contra seipsum, excrucieturque accusans seipsum quòd placitum illud nondum attingeret. Non ideò tamen totus conversus erat: quia nondum ex toto id volebat; sed adhuc hæsitabat mori morti, & vivere vitæ. Ecce ergo non quæcumque lachrymæ, nec quæcumque indignatio contra peccatum, nec quæcumque ab eo recedendi, Deoque obediendi voluntas facit plenè conversum. Non certè lachrymæ tales, quales puella illa fundebat, de qua Duvallius in vita nostræ B. Mariæ de Incarnatione narrat, quòd lachrymis & fleibus colliquefecere folia erat inter confitendum peccatum, quod quatuor post horis rursus erat perpetratura. Confitebatur illa cum bonis voluntatibus & desideriis, sed bonis voluntatibus, quibus refertos inferos Author est Bernardus.

Non etiam plenè conversum facit penitentia, 440 cujus specimen divina Scriptura 2. Machab. exhibet in Antiocho, quod si ritè intueantur, qui facile & citò ad solita crimina revertuntur, videbunt & suam sibi penitentiam, cum illa comparatam, esse debere suspectam. Quid enim amplius relucet in penitentia ipsorum, quàm in penitentia Antiochi, in quo plura certè & majora penitentia indicia fuerunt, quàm in ipsis? Siquidem peccatum suum confessus est, vehementer de eo se dolere testatus, pristinamque sanctæ Civitatis libertatem, Judeis opes & copias se restitutum pollicitus, verique Dei nomen & gloriam toto se orbe prædicaturum, ac templum ipsius donis magnificentissimis exornaturum, denique sacrificia ipsius sumptus de suo suppeditaturum. Et quamvis ex sacra narratione non appareat, indicia illa simulata fuisse: insufficientem tamen fuisse penitentiam ipsius, exinde constat, quòd is omnibus Dei misericordiam promereri non poterit. Eò quòd utique Dei misericordiam per gravissima peccata sua factus indignus (quà & dicit peccatores indigni sunt) insufficientis penitentia donum à Deo non acceperit. Et ipsi ergo consuetudinarii habent unde justè timeant, ne Dei misericordiam post tam gravia crimina, totque in ea (post Penitentia & Eucharistia Sacramenta) relapsus, facti indigni, sufficientis penitentia donum à Deo non acceperint; ideòque ne dolor quem de peccatis habere videntur, vel ex naturali aliqua causa seu motivo procedat, vel aliunde non sit sufficiens.

Nec refert quòd aliquandò sentire videantur 441 compunctionem, nec solum timore poenæ (ut Antiochus) verum etiam ex affectu in Deum. Quia sensibilis compunctio ipsorum, sine dignis penitentia fructibus, præsertim emendatione vitæ, ipsis suspecta esse debet, utpote similis compunctio illius puellæ, de qua Duvallius. Similis etiam compunctio, quam quandoque sentiunt etiam penititæ vitæ homines, ille exempli gratia, de quo S. Aelredus spec. char. c. 7. quæ licet immensi vitiorum gurgis absorptus, omni se spurcitia & immunditia traderet, nihil profus flagitii perborrejecerit, in tali vita seipsum compungebatur. Nec solum timore poenæ, & peccatorum suorum recordatione; quod fortè nemo miraretur: sed etiam miro affectu in amoris Jesu dulcedinem resolutus, quodam mentis osculo ipsum videretur amplexari. Facit hoc nonnunquam demon, peccatorum hominum corda emolliendo, ipsique (commovendo humores) ad lachrymas resolvendo, ut decepti sibi persuadeant, sibi benè esse

cum Deo. Et tamen peccatores, à se aversos, divina pietas quomodolibet blanditis subinde etiam præveniat, & ad se allicit; perique tamen seiplos decipiunt, dum illud conversionis incitamentum, & si vis, inchoamentum, repentes illius complementum, illam promovere, veraque pœnitentiæ fructus producere negligunt. Quia in re miserabiliter falluntur cum iis, de quibus idem sanctus Aëredus ibidem cap. 20. *O quam miserabiliter falluntur, quam sunt suæ salutis proditores, qui vitiis innumerabilibus ac damnabilibus implicati, siquid hujus, de quo loqueris, experiantur affectus, non solum sibi veniam de præteritis pollicentur; imò ad eadem securus quodammodo revertuntur, nec aliquid hoc spirituali incitamento proficiant, sed sanctiores hinc senectipos arbitantes, in suis sordibus vel negligentius impudentius voluntantur.* Fortè de talibus ait Apostolus: *Dedit illis Deus spiritum compunctionis, oculos ut non videant, & aures ut non audiant.* Namquid non genus hoc compunctionis excæcat oculos, aures obturat, illorum dumtaxat qui invanissimas vitiorum sordes sine pœnitentiæ fructibus, paucis his lacrymis astimant abluendas?

445 Itaque non secundùm momentaneum illum, & ut ita dixerim, horerium affectum, Dei pensandus est amor (inquit rursus Aëredus c. 17.) quod & perspicuum est intueri contrariis exemplis. Cum enim in tragediis, vanique carminibus, quisquam injuriatus fingitur vel oppressus, ejus amabilis pulchritudo, fortitudo mirabilis, gratiosus prædicatur affectus; siquis hæc vel cum canuntur audiens, vel cernens si recitentur, usque ad expressionem lacrymarum quodam moveatur affectu, nonne perabundum est ex hac vanissima pietate de amoris ejus qualitate capere conjecturam, ut hinc fabulosum illum nescio quem affirmetur amare, pro ejus ereptione, etiamsi hæc omnia verè præ oculis gererentur, ne modicam quidem substantiam suæ portionem pateretur expendi? Similis profecto ineptie est; imò multò majoris insanie, si quisquam luxuriosus, aut tepidus, oculis Dei dispensatione, ob quosdam internos compungatur affectus, ad vana, & lubrica, & sordes priusmas demò reverjurus, secundùm steriles has lacrymas, ac momentaneos affectus, de ejus dilectione ferre sententiam.

446 Ecce quot, & quam graves ob causas peccatoribus, maxime consuetudinariis & recidivis, suspensa esse debet sua sine lacrymis, imò & cum momentaneis lacrymis, sed sterilibus, ac sine pœnitentiæ fructibus pœnitentia, quam facile & citò sublequitur reditus ad pristina scelera. De ejusmodi certè pœnitentia diffidere, non est nihil diffidere, sed malam consuetudinem, animaque suæ periculum præcavere. Ad quod præcavendum S. Fulgentius de remiss. peccat. diu ante S. Aëredum monuit, esse nonnullos, qui scelerum suorum consideratione perturbati, pro iniquitatibus quidem suis in oratione gemunt, nec tamen ab iniqua operatione discedunt. *Accensant humiliter in conspectu Dei peccata, quibus tenentur oppressi, & eadem peccata, que humilitate sermonis accensant, corde perverso contumaciter cumulant. Indulgentiam, quam lacrymosis gemitibus poscunt, ipsi sibi pravis operibus adiungunt. Ac sic inanis verbi querunt placare justum Judicem, quem facti iniqui magis irritant ad furorom: tales enim nunquam diluunt gemendo peccatum, quia non desunt peccare post gemitum.*

447 Imprudenter ergo tales peccatores credunt se verè ac debite pœnitere, se Deum ut oportet diligere, &c. Et tantò imprudentius, quanto verius quod vel ipsi iusti plerumque, ob aliquem (quem in seipis sentiunt) affectum humilitatis, patientiæ, &c. sed in occasione sterilem, imprudenter

se credunt verè humiles, patientes, &c. cum ex oblata prima occasione appareat ipsos velle esse humiles, sed sine respectu. *... esse patientes, sed sine contumeliis, &c.* Sic & multi se Deum ex toto corde diligere putant, quia aliquem in se sentiunt affectum amoris in Deum. Sed quid idem Gregorius ait homil. 30. in Evangelia? *Ecce (inquit) si unusquisque vestrum requiratur an diligat Deum, tota fiducia, & securâ mente respondeat, diligo. In ipso autem lectionis exordio audis: Si quis diligit me, sermonem meum servabit. Probatio ergo dilectionis, exhibitio est operis. Hinc in epistola sua idem Joannes dicit: Qui dicit, diligo Deum, & mandata ejus non custodit, mendax est. Ad vosmetipsos ergo, fratres, introrsus redite, si Deum verè amatis exquirite. Nec tamen sibi aliquis credat (nota) quidquid sibi animus sine operis attestazione responderit. De dilectione Dei lingua, mens, & vita requirantur.*

CAPUT XXXIII.

Pauci peccatores, maxime consuetudinariis, & frequenter recidivi, post grandia crimina, assumere volunt media, sibi ad curandos animarum suarum morbos, cavendumque relapsum necessaria.

ET hinc amplius roborantur, quæ dicta sunt 448 cap. præcedenti: perspicuum namque est plene conversos non esse, falsoque sibi contrarium persuadere eos qui toto corde assumere non volunt media sibi specialiter (attentâ speciali infirmitate suâ) ad cavendum relapsum necessaria. Ut enim supra dixi, perspicuum est quod plenâ voluntate non velit finem, qui plenâ voluntate assumere non vult media sibi necessaria ad finem.

449 Paucos verò peccatores, post crimina, vel enormia, vel sæpè repetita, plenâ voluntate ea assumere velle, liquet ex eo quod plerumque ipsis (attentâ speciali infirmitate suâ) ad cavendum relapsum respectivè necessaria sunt (præsertim si consuetudinarii sint) quæ aliis omnibus non tam necessaria sunt. Eò quod plurima ipsis, attentâ speciali infirmitate suâ, sint peccandi occasio proxima, quæ aliis non sunt. Sicut infirmis, post febris abcessum, ex reliquiis illius, adhuc retinentibus dispositionem ad illam, multa sunt valde noxia, & febris denud inductiva, quæ perfectè sanis talia non sunt. Siquidem austeris peccare, præ aliis periculose sunt peccatorum suorum illecebæ, neque ipsis (tametsi verè conversis, Deoque reconciliatis) sublata est omnis ad relapsum proclivitas, nec peccati reliquiæ ex consuetudine comparatæ. Ideoque ipsis facile est in affecta recidere, & certò moraliter in ea recident, nisi magnam sibi suisque inclinationibus violentiam inferant, in tantaque infirmitate præ aliis laborent, vigilent & orent; nisi magno studio, ferventi intentione, & indefesso conatu pugnent contra vitia consuetæ; nisi denique contra ea se arment per exercitium contrariorum virtutum. Nam quia vitia, diuturnâ consuetudine roborata, altas in animo radices egerunt, sine magna violentia revelli non possunt, nec sine magna sui custodia, sine ingenti labore, sine indefessa oratione, aliisque armis spiritualibus, quibus pectus suam muniant, ne intrent in tentationem, & in laqueum carnis, mundi & demonis, à quibus indefinenter sollicitantur ad peccatum. At quàm pauci hæc præstant! Quàm pauci toto corde, plenâque voluntate præstare volunt!

Dicit interim Augustinus in Psal. 37. *Ne securus sis, cum confessus fueris peccatum, tamquam semper paratus ad confitendum, & committendum*